

# Povestiri dintre rafturi

## Titlurile potrivite

de Gabriel Zănescu

*Funcționarii seamănă, oarecum, cu cărțile din bibliotecă. Cele așezate cel mai sus sunt cele mai puțin folosite.*

*De ce se face atâta caz de traducătorii care traduc un autor străin cu cartea deschisă pe masă? Cred că ar fi mult mai considerabilă dificultatea dacă ar face-o cu cartea închisă.*

*Ar exista mai puține cărți proaste, dacă ar fi citite cele bune. Mă adresez în special autorilor.*

*Lectura umple forma spiritului, scrisul îi dă vioiciune, iar conversația îl cizelează.*

*Nu tot ce citim ne folosește. Ceea ce îl hrănește pe om este nu ce mănâncă, ci ceea ce digeră.*

(Gen. Boulanger, *Yoghi* – trad.aut.)

### Un jurist cu ... toane

**P**aul Masson, de naștere din Strasbourg, a făcut școală la iezuiți, (Metz) apoi studii de drept. După obținerea doctoratului cu teza *Despre uzul drepturilor civile; despre privațiune* (Nancy, Lepage, 1869), și-a început furtunos cariera în justiție. Avocat, în 1875 îl apără, în ciuda recomandărilor, în instanță, pe un cizmar acuzat de furt calificat, îl scoate nevinovat, iar președintele Curții cu juri face de necaz apoplexie și moare.

**P**leacă în Algeria ca judecător de instrucție și în 1877 la Tlemcen conduce o anchetă privind o posibilă delapidare, în care ar fi fost implicat prefectul Republicii. După interogatorii nemiloase, acesta clachează și se sinucide aruncându-se de la etaj. Considerat puțin prea zelos, este transferat judecător și președinte al tribunalului din Chandernagor (Bengal, India), unde, ca să se răzbune pentru mutarea nedorită, aplică în regim de urgență maximul de pedeapsă pentru toți justițiabilii, ceea ce îi aduce în scurt timp liniște și mult timp liber.

**I**n 29 martie 1880 a apărut decretul prin care Ordinul iezuiților era desființat, călugării expulzați din toate teritoriile franceze, iar celelalte congregații aveau la dispoziție trei luni pentru a cere autorizația de a deține școli. Erau

primii pași în forță către laicizarea învățământului. Efectul imediat a fost demisia în semn de protest a câtorva sute de magistrați și chiar a unor comisari și agenți de poliție, 261 de mănăstiri închise, 5643 de călugări expulzați și multă emoție negativă acumulată împotriva guvernului. Masson, ca fost elev la iezuiți, nu era nici el încântat plictisindu-se, între timp, în Bengal... Totul se schimbă când, în 27 august 1880, *Le Figaro* publică, pe pagina întâi, scrisoarea unui Joseph de Rozario din Chandernagor, "apropitar". Acesta relatează furios, deznădăjduit, lăcrămos etc. și cu lux de amănunte "martiriul" la care au fost supuși patru prea-buni părinți iezuiți, cărora le dă și numele, aflați acolo pentru a duce lumina dreptei credințe creștine. Cum au reușit ei să ridice o bisericuță, din rupiile donate de către primii băștinași aduși pe calea cea bună, nu departe de templul Djaggernath, închinat lui Kali, zeița crimei și unde, încă, este venerat infamul, falicul Lingâm... Cum au fost ei treziți la orele patru dimineața de către "pionii" poliției și somați să părăsească locul. Cum doi servitori băștinași, proaspăt convertiți, (portarul și grădinarul) s-au încăierat cu agenții, ca doi câini de pază credincioși și doar intervenția împăciuitoare a sfinților lor a împiedicat agravarea conflictului. Și cum, în sfârșit, un grup de catolici, cu care autoritățile nu aveau nimic, i-au escortat pe cei patru până la gară, să ia trenul de Calcutta și s-o apuce pe calea exilului, după ce îi vor fi binecuvântat și îmbărbătat pe mizerii localnici rămași la mâna lui Kali *et al.* Corespondentul deplânge comportamentul autorităților, inspirat de proaspăt emisele decrete din Paris ș.a.m.d. Presa franceză a preluat imediat și a retransmis informația, amplificând indignarea populației și percepția negativă pe care și-o dobândise guvernul. Autoritățile religioase atrag, însă, atenția guvernului că în Chandernagor n-a călcat niciodată picior de iezuit. Ca atare, totul era o farsă ordinară! Iar guvernul, ca să mai limiteze pagubele, l-a însărcinat pe Paul Masson, în calitate pe care o avea, să cerceteze cazul, să-l identifice pe mizerabil și să-l pedepsească. Inutil să spunem că Masson nu a reușit să-l găsească, deși a depus eforturi consistente, călătorind prin tot Bengalul pe banii guvernului.

**N**umit procuror al Republicii la Pondichéry (*Putuccēri*, în tamil), în sud-estul Indiei (1880), și-a continuat atât farsele (cea mai tare fiind semnalarea unei gondole venețiene plutind pe Gange), cât și interpretările ultrapersonale date Codului Penal, apoi s-a mutat în Algeria, la Guelma și Tunis, ca adjunct de procuror. În 1884, după ce a fost decorat cu ordinul Nicham Iftikhar de către Beiful Tunisului, și-a abandonat cariera și s-a mutat la Meudon, unde și-a construit o vilă în stil maur, a cărei grădină a populat-o cu plante carnivore și veninoase... Prin 1890 a vândut casa și a închiriat un apartament la Paris, pe bulevardul Saint-Michel, nu departe de teatrul Odéon. Aflat la etajul VI al imobilului, își privea de la înălțime viitoarele victime...

## Doar farse?

**A** început prin a răspândi în tot Parisul invitații la o serată grandioasă în numele unei familii cunoscute. Victimele, neprevenite, s-au pomenit asaltate la domiciliu de către o sumedenie de „invitați” în ținută de gală, pregătiți să petreacă strașnic, într-o seară pe care familia o plănuise tihnită, în papuci. Apoi, deghizat în maestru de ceremonii, i-a întâmpinat la intrarea în hotel pe toți invitații la un mare bal, cu vestea că petrecerea s-a anulat și i-a trimis pe toți acasă. Altă dată, a comandat pe la furnizori, în numele unor prea-cinstiți (și mulți!) proprietari și le-a trimis la domiciliu mobile grele, voluminoase, inclusiv plane... Te pomeneai cu el suspinând, arborând o ținută de mare doliu și vărsând șuvoaie de lacrimi, în mijlocul unei ceremonii de căsătorie, prezentând condoleanțe rudelor, alteori purtând culori primăvăratice și râzând cu gura până la urechi la o înmormântare, fredonând vesel, glumind cu familia, adresându-i felicitări... A scris, în numele celebrului general Georges Boulanger, *Général Boulanger: réflexions et pensées: extraites de ses papiers et de sa correspondance intime* (Paris, Albert Savine, 1891), punându-i în seamă gânduri și expresii care nu-i aparțineau, doar pentru a-l pastîșa, ori pentru a-și exprima propriile idei. Apoi, a publicat și *Prince*

*de Bismarck: carnet de jeunesse* (Paris, Flammarion, 1893). Cartea „de memorii”, în întregime fabricate, a provocat agitații diplomatice vecine cu declarația de război între Germania și Franța, întrucât punea în seama lui Bismarck lucruri inventate de la un cap la altul, dar pe care toată lumea ajunsese să le creadă, afectând imaginea prințului. A recunoscut, cu jumătate de gură, că s-ar fi putut să exagereze puțin (!). Nu a exagerat nimic: scornise totul, dar mormăia mai mult pentru sine: *mai devreme sau mai târziu...* După câțva timp, a lansat o largă anchetă, ce viza sunetul dragostei, trimțând, din nou, scrisori nenumărate și promițând corespondenților anonimul deplin: „Vi-aș fi foarte recunoscător dacă mi-ați face cunoscut, în cel mai scurt timp, care sunt cuvintele, interjecțiile, sau onomato-peelee care vă scapă în mod obișnuit în clipele de extaz”. Lumea începuse să-l cunoască, măcar să-l suspecteze drept farsor. Stârnea teamă și curiozitate în același timp: Ce mai pregătește? Dar dacă a pus iar la cale ceva? „Îmi satisfac, astfel, nevoia de mister care, cred, există în toți oamenii. Să faci un anumit lucru și să-l ascunzi; să nu-l mărturisești decât pe jumătate și să lași să planeze o îndoială; să păstrezi pentru tine un mic colț de umbră, unde nimeni nu pătrunde, asta este ceva minunat. Mi s-au atribuit multe farse, de care nu sunt responsabil...dar, de fapt, asta mă lasă rece. Credeți ce vă convine. Dumneavoastră



înșivă, chiar acum, nu știți dacă sunt sincer sau nu. Iar perplexitatea dumneavoastră mă face fericit”, îi spunea lui Adolphe Brisson. „Desigur, sunt farsorul timpurilor noastre, iar dumneavoastră, atât de slab, credeți că o să-mi dezlegați secretele? N-o să știți niciodată decât ce vreau eu să știți. Sunt impenetrabil, domnule, ca Sfinxul. Afirm, dragă domnule, că n-a existat pe lume plăcere mai mare decât să-ți bați joc de public.” Crede în utilitatea misiunii sale sociale și mai crede că o mistificare bine făcută egalează în noblețe marile manifestări ale spiritului, fiind o formă a spiritului critic. Cu cât mai „proastă” victima, mai fudulă, ori mai notorie, cu atât mai apreciată farsa. „Boulanger a meritat-o, pentru că enervase destul milioane de francezi.

Cuvinte atribuite lui François I, lui Henric IV și atâtor alte personaje istorice celebre sunt îndoielnice. Cele mai multe sunt apocrife. Deci, să nu mă acuzați de impostură. Creând legende, fac istorie în felul meu. Multe din minciunile mele de azi vor deveni adevărul de mâine”. Trei poeți minusculi își depuseseră candidatura pentru Academie. În aceeași zi, trimite la Academie trei scrisori, în numele lor, prin care aceștia și-o retrag ! Doar și-o depusese și el însuși, în 1894, invocând câteva lucrări de specialitate juridică și mici colaborări la jurnale literare. Odată cu cererea de primire în Academie, a mai depus una, pentru a ocupa postul vacant de Călău al Republicii...

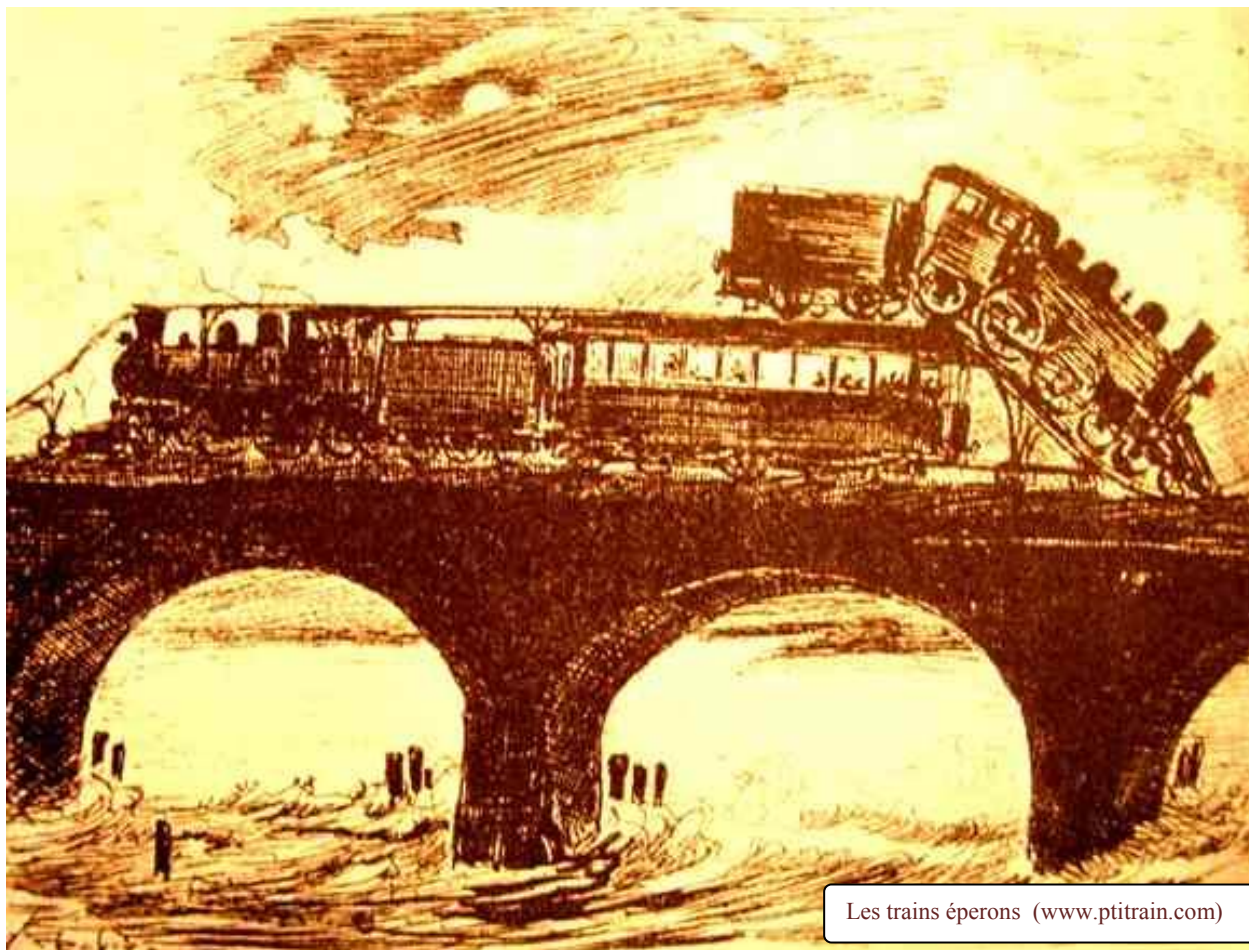
**I**n 26 iulie 1891, un teribil accident de cale ferată a avut loc în gara Saint-Mandé. Trenurile 116 și 116D s-au ciocnit, ca urmare a nerespectării semnalelor, ceea ce a dus la moartea a 45 de călători și rănirea altor două sute. Printre decedați se afla și mătușa lui Masson, Félicité Maurer. Odată alinată durerea și în amintirea mătușii, Masson scrie un memoriu adresat Academiei, însoțit de schițe, pe care îl și publică (*Projet d'un dispositif aussi commode qu'infaillible pour prévenir tout accident de chemin de fer par collision ou tamponnement*, Paris, Imprimerie du Fort Carré, 1891 [*Proiect pentru un dispozitiv atât comod, cât și infailibil pentru prevenirea oricărui accident de cale ferată*

*prin coliziune sau tamponare*], trad. aut.). Mai scurt, oferă Academiei, în 7 septembrie 1891, “Teoria trenurilor cu pinten”. Rezumatul memoriului a fost făcut cunoscut mai târziu de către Henri Gauthier-Villars (“Willy”), prieten cu Masson și soț al scriitoarei Colette:

“**Prolegomene.** Principalul defect al frânelor celor mai perfecționate este că necesită intervenția omului. Or, progresul nu se realizează decât dacă facem așa încât actele noastre voluntare să devină inconștiente.

**Expunere.** Autorul a căutat un sistem automat și crede că l-a găsit. Știind cât sunt de modești inventatorii, mă feresc să proclam un miracol. Nu mă pot, totuși, împiedica să remarc, în trecere, că proiectul meu, chiar dacă nu are toate trăsăturile genialității, are măcar simplitatea acesteia. (Pe scurt, proiectul are drept obiectiv să împiedice trenurile să se ciocnească, după spusele unor martori...oculari.)

Mijlocul constă în adaptarea, la ambele capete ale trenului, a unui plan înclinat cu roțile plecând de la nivelul șinelor pentru a ajunge la nivelul locomotivei, respectiv al ultimului vagon. Planul înclinat va fi echipat cu șine de același gabarit și ecartament ca acelea ale căii ferate propriu-zise. Aceste șine vor urma, pe deasupra, întreaga



Les trains éperons (www.ptitrain.com)

lungime a trenului, vor fi fixate pe șasiuri solide din fier și vor fi susținute, la anumite intervale, de stâlpi pe roțile.

Să ne imaginăm, acum, două trenuri apropiindu-se din direcții opuse. Unul din ele o va lua pe panta oferită de către celălalt, îl va încăleca și parcurge, pe acesta din urmă, pe toată lungimea lui și va coborî la nivelul solului pe panta de la coadă, fără să producă nici cea mai mică stricăciune, ori să sufere vreuna. Este subînțeles că numai unul dintre trenuri trebuie dotat cu astfel de echipament. Ajunge să fie stabilit, de exemplu, că toate trenurile care vin spre Paris vor fi echipate, iar celelalte nu. Nu este decât o chestiune de reglementare administrativă, o problemă de orar.

**Epifenomen.** Autorul ar fi ezitat să prezinte proiectul Academiei de științe, dacă istoria marilor invenții nu i-ar fi amintit că cele mai remarcabile descoperiri sunt datorate unor cercetători care nu aveau nici o legătură cu tehnica.”

**U**n fel de trenuri care...săreau capra! În 7 septembrie 1891, Masson s-a furișat la ședința Academiei și i-a înmănat “proiectul” lui Joseph Bertrand, secretarul pe viață al forului nemuritorilor.

Acesta l-a răsfoit, ușor distrat, apoi a pronunțat cuvintele istorice (pentru Masson): “De analizat în comisia pentru căile ferate!” Masson era să moară de bucurie: tocmai dăduse de lucru celei mai ilustre, celei mai savante adunări de pe planetă. (Albert Robida, celebru desenator de anticipație la sfârșitul sec. al XIX-lea, a ilustrat proiectul lui Masson.)

**P**oetul și bibliotecarul Senatului Auguste Lacaussade i-a fost victimă de serviciu. În numele acestuia a trimis cel puțin opt scrisori către diverse publicații bine plasate în lumea literară, întotdeauna la închiderea ediției, astfel ca informațiile comunicate să nu mai poată fi verificate. Urmău reacții, drepturi la replică, acuze, reveniri, dezmințiri și, în sfârșit lămuriri ale tuturor celor implicați...

**I**n aprilie 1894, jurnalele îl anunțau cu o conferință despre *Coșerit și coșari, din cele mai vechi timpuri până în zilele noastre*. Lumea se înghesuie, curioasă și temătoare: ce o să mai facă

fumistul? Unii cred că va fi amuzant, alții refuză să lase paltonul la garderobă (nu se știe niciodată...), alții cred că, pur și simplu, personajul n-o să se prezinte. Până și fotoliile sunt cercetate atent, de teama vreunei cap-cane... Conferențiarul vine, totuși, la timp. Urmează o expunere înțesată de detalii tehnice, extraordinar de plicticoasă, interminabilă, despre coșeritul industrial și toate modurile de încălzire casnică și industrială de-a lungul veacurilor, tehnica burlanului și proiectarea focarelor etc. Totul este descris minuțios, de la

*foculus romanus* și trepidul grec până la sobele și țevăraiele descrise de Diderot în *Encyclopedie* și culminând cu informațiile din *L'Art du chauffage (Arta încălzirii)*, prezentată de Louis Figuier în *Les Merveilles de la science ou description populaire des inventions modernes*, Furne, Jouvet et C<sup>ie</sup>, 1870 (*Minunile științei, sau descriere populară a invențiilor moderne*.) Unul câte unul, participanții părăsesc sala. Vorbitorul continuă imperturbabil, iar la sfârșit recomandă celor rămași sobele și burlanele produse de o companie engleză al cărei reprezentant unic devenise în Franța.

### Lucră(tu)ri

- Paul Adam anunță că va scrie romanul *Dieu* (avea să apară postum, în 1926). Masson anunță apariția, în curând, a lucrării *Dieu d'après des documents inédits*.
- Un antimilitarist al vremii scrisese *Psychologie du militaire professionnel*, Masson anunță că tocmai scrie *Psychologie du civil professionnel*.
- *Vie des principaux peintres aveugles, Dictionnaire des combles, Dictionnaire des diminutifs, Essai sur les bibliothèques des Mérovingiens, Dictionnaire des poètes morts de faim, Traité de l'immortalité de l'âme des violons*, - toate semnate Lemice Terrieux.

### Bibliotecar cu fantezie ...

**I**ncă la începutul lui ianuarie 1890 îi adresase lui Léopold Deslile, directorul Bibliotecii Naționale, o scrisoare de intenție, vizând angajarea. “Aș fi fericit acum să pun în slujba ilustrei instituții pe care o conduceți competența pe care am dobândit-o prin legăturile mele îndelungate cu cărțile și prin frecventarea asiduă a sălii de lucru de la [departamentul] Tipărituri.” Masson este admis cu titlu temporar, pe bază de examen, în 21 ianuarie și angajat începând cu 27 ianuarie, la biroul de catalogare. Încadrat ca atașat, era plătit parțial la bucată (0,25fr/fișă), parțial pe numărul de ședințe de lucru (5fr/ședință.) Masson a lucrat la redactarea fișelor de inventar pentru colecția de istorie ecleziastică, apoi de romane și de poezie.

În vara lui 1894, Willy, Colette și amicul Paul Masson se află la Belle-Île-en-Mer, pe perioada convalescenței scriitoarei. “O figură cenușie, stearsă și de neuitat, o bărbuță ca fânul uscat, privirea unui popă rău, râsul ca un scârțâit slab. [...] Fizic, semăna cu demonii ce se abat peste câte o regiune, cu scopul să abuzeze fetele tinere, să-l schimbe în lup pe castelan și în vampir pe onorabilul notar. Își dădea, uneori, adresa dar nu deschidea niciodată ușa. Ca fost magistrat colonial, își păstrase, cred, obișnuința cu opiul, dar nu am dovezile.” Colette avea să-și amintească, în *Mes apprentissages* (1936): “Într-o după-amiază [...], Paul Masson se așeză pe o piatră de granit violet, își ridică gulerul vestonului său bordurat cu găitane, scoase din buzunar un penar, un toc cu peniță și capac și un mic pachet de fișe din carton, pe care începu să scrie rotund, caligrafic.

- Ce faci, Paul?

Nu-și ridică de la lucrare ochii strânși bine între pleoape.

- Muncesc. Îmi fac meseria. Sunt atașat la catalogul Naționalei. Înscriu titluri.

Destul de credulă, aproape că am amuțit de admirație.

- Oh! Poți face asta din memorie?

Îndreptă spre mine barbișonul său de ceasornicar:

- Din memorie? Care ar fi meritul? Fac mai mult de-atât. Am constatat că Naționala este săracă în lucrări latinești și italienești din secolul al XV-lea. Ca și în manuscrise germane. De asemenea, în scrisori personale autografe ale suveranilor și, mă rog, mai sunt alte mici lacune... Așteptând ca norocul și erudiția să le elimine, înregistrez titlurile operelor extrem de interesante care vor fi fost scrise... Așa încât măcar titlurile să salveze prestigiul catalogului, al Kkatalogului...

- Dar, spusei naivă, dacă nu există cărțile?

- Ah, zise el gesticulând frivol, nu le pot face eu pe toate!”

Întrebarea dacă Masson a introdus, sau nu, notițe bibliografice false în catalogul Bibliotecii Naționale se pune și azi, cercetătorii fiind împărțiți în tabere opuse. Nimic nou, având în vedere personajul...

În 1896, confuzia devenise generală în rândul publicului, ca și al autorităților. Pe 18 iunie, un judecător de instrucție cere, spre exemplu, unui prefect de poliție să-i furnizeze (dacă are!) un specimen de scriere al lui Paul Masson (“*cunoscut, pe drept sau nu, și cu numele Lemice Terrieux*!”). Primarului din localitate i se trimisese o telegramă de către un deputat faimos, cum că un alt deputat, la fel de faimos, din circumscripția respectivă, era

grav bolnav! Polițistului nu i-a venit ideea să caute și la Biblioteca Națională, iar judecătorul a rămas cu dilema lui: o fi, n-o fi? În octombrie, îi scrie unui prieten că este “pradă unei maladii a nervilor atroce”, care-l împiedică să se ocupe de orice și că se află departe de Paris, în mijlocul familiei.

Se afla la Strasbourg, unde se stabiliseră alături de mamă cei doi frați ai săi, după ce, în august, simțindu-se rău, fusese la Aix-les-Bains pentru o cură. Nu i-au ajutat dușurile forțate din stațiune (nici nu-i fuseseră recomandate!), iar starea i s-a agravat. Într-o zi s-a hotărât să se întoarcă la Paris și a urcat în tren, dar a coborât la prima stație. A revenit la Strasbourg, iar a doua zi, pe 31 octombrie, între opt și nouă dimineața, s-a dus pe malul râului Ill, affluent al Rinului, a îmbibat bine cu eter un tampon de bumbac, și l-a apăsat pe nas până când, amețit, a căzut în apă, înecându-se. Corpul i-a fost găsit după o săptămână, în apropierea barajului Robertsau, pe 7 noiembrie. Medicul legist i-a spus unuia dintre frații săi că moartea s-a datorat unei stări de slăbiciune generală.

Știrea sinuciderii, publicată în mai multe jurnale, a fost privită, la început, cu neîncredere. Publicul era obișnuit cu mistificările “fumistului”, care tocmai le făcuse tuturor ultima farsă. Lemice Terrieux luase, o dată, lucrurile (prea) în serios.

## Citiți mai mult

[Paul Masson], *Les Pensées d'un Yoghi*, Paris, Léon Vanier, 1896 gallica.bnf.fr

[Paul Masson]. 1891, gallica.bnf.fr

Adolphe Brisson, *Les théories de Lemice-Terrieux*, in *Portraits intimes, (Promenades et visites)*, Paris, Armand Colin, 1897 p. 263-271, books.google.com

Bernard l'Ermite, *Paul Masson : Une conférence sur la fumisterie*, in *L'Ermitage*, 1894 (anul 5, nr.4)

*La fin de Lemice-Terrieux*, livrenblog.blogspot.ro

*M.Lemice-Terrieux, procureur de la République* www.agoravox.fr

Mohammed Aissaoui, *Paul Masson, un artiste du canular*, www.lefigaro.fr

Paul Acker, *Humour et humoristes*, H. Simonis Empis, Paris, 1899, gallica.bnf.fr

Paul Masson, *Général Boulanger : Réflexions et pensées. Extraites de ses papiers et de sa correspondance intime*, Paris, Albert Savine, 1891 gallica.bnf.fr

Raymond-Josué Seckel, “Un blagueur à la Bibliothèque. Paul Masson (1849-1896), alias Lemice-Terrieux” *Revue de la BNF* 2009/1 (n° 31), p. 12-20.

Remy de Gourmont, *A propos de Lemice-Terrieux*, www.remydegourmont.org

Robert Phelps, *Colette*. Autobiographie tirée des oeuvres de Colette, Fayard, [Paris], 1966

www.ptitrain.com

Les Grandeurs  
de Jéhu Ch. ou l'ap-  
plication abrégée  
du Mystère de la  
Fusion, du Divorce  
et de la Prière après  
la Cène, par un curé  
du Diocèse de Lyon.  
Lyon, Jacques Gode (Ple).  
1749 (in-12). (2 Vols.)  
A 7069

RESERVE Y<sup>2</sup> 2583  
Les Grands Statuts et or-  
donnances de la Grande Con-  
frérie des Saxons. D'ouvrir, et  
enrager de rien faire. Ensemble  
les grands salaires que reçoivent  
ceux et celles qui auront bien  
et dument observé lesdits sta-  
tuts et ordonnances. Avec les mon-  
noies d'Or et d'Argent, servant à  
ladite Cour. Paris, pris sur la  
copie imprimée à Lyon, 1620, in-8°  
Pièce Réserve.

Y<sup>2</sup>  
+ 1206  
25 (13)

135

Reserve-  
P-R  
125  
L'Hopital des fous, traduit  
de l'Anglais... Paris, J. Jorry,  
1768, in-8°. Pièce.

(Z. zd. 283.)

Ye 2990  
Les grandeurs de l'As-  
trée parisienne sur Mi-  
nerve et Bellone. En-  
vers burlesques. — Paris,  
C. Morlot, 1649, in-12. Pièce  
cartonnée.

Ye

Reserve Y<sup>2</sup> 2761  
Les Grands statuts et ordonnan-  
ces de la grande Confrérie des Saxons  
d'ouvrir, et enrager de rien faire.  
Ensemble les grands salaires que  
reçoivent ceux et celles qui auront bien  
et dument observé lesdits statuts  
et ordonnances.  
Avec les monnoies d'Or et d'Argent,  
servans à la Dite Cour.  
A Paris,  
Pris sur la copie imprimée à Lyon  
1620.  
8°  
(5 pag.)

Y<sup>2</sup>  
1303  
B 11

R<sub>3</sub> 3386  
L'hospital des fous, traduit de l'an-  
glais. — Paris, imp. de Jorry, 1768, in-  
8°. Pièce.

(Z 284)  
zd. 1508.

Ye Réserve 1933  
Les grans abus et barbouilleries  
des taverniers et tavernieres qui me-  
lent et trouillent le vin. Avec la  
feinte reception et ruse des hostesses  
et chambrières envers leurs hostes.  
Plus une reformation des taverniers  
et goumandise. — A Rouen, chez  
Nicolas Lescurer, 1578, in-16.

V  
X

Ye Réserve 3898  
L'hospital des fous, traduit  
de l'anglais. — Paris, imp. de  
J. Jorry, 1768, in-8°. Pièce.

Voyez: [Walsh (X.)]  
William ?  
(traduit par de la Flotte.)

Y

Hôpital (l') des fous,  
traduit de l'anglais  
(de Walsh J.) Paris,  
1775, in-8°. V. 6476  
J.  
(art. 27.)